50. MEKTUP

٥٠- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْخَمْسُونَ: اِلَى الْقَاضِى نَصْرِ اللّٰهِ فِى بَيَانِ الْفَرْقِ بَيْنَ اسْتِدْلاَلِ الْعُلَمَاءِ الرَّاسِخِينَ وَاسْتِدْلاَلِ اَرْبَابِ الظَّاهِرِ بِالْاَثَرِ عَلَى الْمُؤَثِّرِ ﴾

اِنَّ الْاِسْتِدْلاَلَ بِالْاَثَرِ عَلَى الْمُؤَثِّرِ وَبِالْمَخْلُوقِ عَلَى الْخَالِقِ جَلَّ سُلْطَانُهُ شُغْلُ عُلَمَاءِ الظَّاهِرِ وَشُغْلُ الْعُلَمَاءِ الرَّاسِخِينَ اَيْضًا الَّذِينَ هُمْ كُمَّلُ وَرَثَةِ الْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عُلَمَاءُ الظَّاهِرِ يُحَصِّلُونَ مِنَ الْعِلْمِ بِوُجُودِ الْمَخْلُوقِ الْعِلْمَ بِوُجُودِ الْخَالِقِ وَيَجْعَلُونَ وُجُودَ الْاَثَرِ دَلِيلاً عَلَى وُجُودِ الْمُؤَثِّرِ وَيُحَصِّلُونَ الْاِيمَانَ وَالْيَقِينَ بِوُجُودِ الْمُؤَثِّرِ وَالْعُلَمَاءُ الرَّاسِخُونَ الَّذِينَ قَطَعُوا دَرَجَاتِ كَمَالاَتِ الْوِلاَيَةِ وَبَلَغُوا مَقَامَ الدَّعْوَةِ الَّتِى هِىَ خَاصَّةُ الْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ بِالْاَصَالَةِ اَيْضًا يَسْتَدِلُّونَ بِالْاَثَرِ عَلَى الْمُؤَثِّرِ بَعْدَ حُصُولِ التَّجَلِّيَاتِ وَالْمُشَاهَدَاتِ وَيَكْتَسِبُونَ بِهٰذَا الطَّرِيقِ اَيْضًا اِيمَانًا بِالْمُؤَثِّرِ الْحَقِيقِيِّ فَاِنَّهُمْ يَعْرِفُونَ فِى آخِرِ الْاَمْرِ اَنَّ كُلَّمَا كَانَ مَشْهُودًا وَمُتَجَلِّيًا لَهُمْ كَانَ ظِلاًّ مِنْ ظِلاَلِ الْمَطْلُوبِ مُسْتَحَقًّا لِلنَّفْيِ وَعَدَمِ الْاِيمَانِ وَيَتَيَقَّنُونَ اَنَّ الْاِيمَانَ بِاللاَّكَيْفِيِّ لاَ يَتَيَسَّرُ فِى هٰذَا الْمَوْطِنِ مِنْ غَيْرِ اسْتِدْلاَلٍ فَلاَ جَرَمَ يَقْبَلُونَ عَلَى الْاِسْتِدْلاَلِ وَيَطْلُبُونَ الْمَطْلُوبَ بِلاَ حَيْلُولَةِ الظِّلاَلِ وَلَمَّا كَانَتْ لِهٰؤُلاَءِ الْكُبَرَاءِ مَحَبَّةٌ قَوِيَّةٌ لِجَنَابِ قُدْسِهِ تَعَالَى بِحَيْثُ جَعَلُوا مَا سِوَاهُ فِدَاءً لَهُ سُبْحَانَهُ فَلاَ جَرَمَ يَصِلُونَ اِلَى الْمَطْلُوبِ الْحَقِيقِيِّ مِنْ طَرِيقِ الْاِسْتِدْلاَلِ لِقَوْلِهِ ﷺ «**اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ**» وَيَتَخَلَّصُونَ مِنْ مَضِيقِ التَّجَلِّيَاتِ وَالظُّهُورَاتِ الْمَشُوبَةِ بِالظِّلاَلِ وَيَعْدُونَ نَحْوَ اَصْلِ الْاَصْلِ وَالْمَقَامُ الَّذِى يَبْلُغُ فِيهِ عِلْمُ عُلَمَاءِ الظَّاهِرِ يَصِلُ فِيهِ هٰؤُلاَءِ الْاَكَابِرُ بِاَنْفُسِهِمْ مُنْجَذِبِينَ بِجَذَبَاتِ الْمَحَبَّةِ وَيَحْصُلُ لَهُمُ الْاِتِّصَالُ اللاَّكَيْفِيُّ وَهٰذَا الْفَرْقُ اِنَّمَا نَشَأَ مِنْ طَرِيقِ الْمَحَبَّةِ فَكُلُّ مَنْ هُوَ مُحِبٌّ مُنْقَطِعٌ عَنْ غَيْرِ الْمَحْبُوبِ مُتَّصِلٌ بِهِ وَمَنْ لَيْسَتْ فِيهِ هٰذِهِ يَكْتَفِى بِالْعِلْمِ وَيَغْتَنِمُ ذٰلِكَ بَلْ رُبَّمَا يَبْلُغُ هٰؤُلاَءِ الْكُبَرَاءُ مَبْلَغًا لاَ يَبْلُغُ فِيهِ عِلْمُ الْعُلَمَاءِ وَنِهَايَةُ الْعِلْمِ عَلَى تَقْدِيرِ الصِّحَّةِ اِلَى دِهْلِيزِ الْمَطْلُوبِ وَالَّذِى هُوَ وَاصِلٌ اِلَى الْمَطْلُوبِ فَهُوَ مَعَ الْمَطْلُوبِ وَالْمَعِيَّةُ لاَ تَتْرُكُ دَقِيقَةً لاَ تَكُونُ نَصِيبًا لَهُمْ قَالَ وَاحِدٌ مِنَ الْكُبَرَاءِ ﴿ع﴾ **بنده باحق همجوشر وشكرست** ﴿وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى﴾ يَنْبَغِى اَنْ يَكُونَ عَبْدًا وَاَنْ يَتَخَلَّصَ عَنْ عَبْدِيَّةِ مَا سِوَاهُ تَعَالَى وَاللّٰهُ سُبْحَانَهُ الْمُوَفِّقُ.

TÜRKÇE ANLAMI

- **Kâdî Nasrullâh'a yazılmıştır.**
- **Eserin müessire delaleti hususunda râsih âlimler ile zâhir erbâbı arasındaki fark.**

Eseri müessire ve yaratılanı yaratana delil yapmak zâhir ulemâsının meşguliyetidir. Aynı zamanda peygamberlerin kâmil mirasçıları olan râsih ulemâ da bununla meşgul olmuştur. Zâhir ulemâsı yaratılanların varlığının bilgisinden, yaratanın varlığının bilgisine ulaşır. Eserin varlığını müessirin varlığına delil yaparlar. Böylece, müessirin varlığıyla yakîne ve imana kavuşurlar.

Velâyet kemâlâtı derecelerini katederek, asâleten peygamberlere has olan davet makamına ulaşan râsih ulemâ da, tecellîlere ve müşâhedelere kavuştuktan sonra, müessire eserle delil getirir.

Hakîkî müessire imana, onlar da bu yolla ulaşır. İşin sonunda, ulaştıkları tüm müşâhedelerin ve tecellîlerin matlûbun gölgelerinden olduğunu, dolayısıyla bunların yok edilmesi ve bunlara iman edilmemesi gerektiğini anlarlar. Kesin olarak bilirler ki, burada, istidlâl olmaksızın keyfiyetsiz olana iman mümkün değildir. Dolayısıyla istidlâl yolunu tutarak, matlûbu, gölgelerin ötesinde ararlar.

Bu büyükler, Hak Sübhânehû'ya olan muhabbetleri, O'nun dışındaki her şeyi O'nun için feda edecek kadar güçlü olduğu için, Hakîkî Matlûb'a istidlâl yoluyla ulaşırlar. Çünkü Efendimiz (s.a.v.) *"Kişi sevdiği ile beraberdir."*[33] buyurmuştur.

Gölge şaibesi olan zuhûrâtın ve tecellîlerin dar geçidinden kurtulurlar ve aslın aslına ulaşırlar. Zâhir ulemâsının ilminin ulaştığı makama bu büyükler muhabbet cezbeleriyle çekilip alınırlar. Burada keyfiyetsiz bir ittisâle ulaşırlar. Bu farkın sebebi yalnızca muhabbettir.

Seven o kişidir ki mahbûbun dışındakilerden koparak mahbûba bitişir. Kendisinde böyle bir muhabbet bulunmayan kimse ise ilimle yetinir ve bunu da bir ganimet bilir. Hatta büyükler bazen öyle yerlere ulaşır ki, ulemânın ilmi oralara ulaşamaz. İlmin sonu -eğer sahih bir ilimse- matlûbun girizgâhına kadar varır.

---

[33] Hadis için Bk. c. 1, Mektup. 24.

Matlûba ulaşan, matlûb ile beraberdir. O dâimî bir beraberliği yaşamaktadır. Berberlik ondan hiç ayrılmamaktadır ki nasipleri olmasın. Büyüklerden biri şöyle demiştir: "Hak ile beraber olan kul şeker ve süt gibidir." *"En üstün misali ise Allah verir"*[34]

O halde iyi bir kul olmak ve Hak Sübhânehû'dan başkasına kulluktan kurtulmak gerekir. Başarıya ulaştıran, Allah Sübhânehû'dur.

KELİME ANLAMI

50. ≺ اَلْمَكْتُوبُ الْخَمْسُونَ Ellinci mektup *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى الْقَاضِى نَصْرِ اللهِ **Kadı Nasrullah'a** *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ الْفَرْقِ **Farkın beyanı hakkındadır** *(Neredeki fark?)* بَيْنَ اسْتِدْلاَلِ الْعُلَمَاءِ الرَّاسِخِينَ **Rasih/ derin alimlerin delil getirmesi ile** وَاسْتِدْلاَلِ اَرْبَابِ الظَّاهِرِ **Zahir alimlerinin delil getirmesi arasındaki** *(Ne ile delil getirmeleri?)* بِالْاَثَرِ **Eserle** *(Neye?)* عَلَى الْمُؤَثِّرِ **Müessire/ eserin sahibine. ≻**

اِنَّ الْاِسْتِدْلاَلَ بِالْاَثَرِ عَلَى الْمُؤَثِّرِ Eserle müessire delil getirmek *(Daha?)* وَبِالْمَخْلُوقِ عَلَى الْخَالِقِ جَلَّ سُلْطَانُهُ Ve yaratılanla şanı yüce yaratana delil getirmek *(İkisi nedir?)* شُغْلُ عُلَمَاءِ الظَّاهِرِ Zahir alimlerin meşgul olduğu şeydir وَشُغْلُ الْعُلَمَاءِ الرَّاسِخِينَ اَيْضًا Ve râsih/derin alimlerin de meşgul olduğu şeydir اَلَّذِينَ هُمْ Ki, onlar كُمَّلُ وَرَثَةِ الْاَنْبِيَاءِ Peygamberlerin kamil varisleridirler عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Peygamberlere salat-u selam olsun عُلَمَاءُ الظَّاهِرِ يُحَصِّلُونَ Zahir alimleri elde ederler *(Neden?)* مِنَ الْعِلْمِ بِوُجُودِ الْمَخْلُوقِ Yaratılanın varlığını bilmekten *(Neyi elde ederler?)* اَلْعِلْمَ بِوُجُودِ الْخَالِقِ Yaratanın varlığını bilmeyi وَيَجْعَلُونَ وُجُودَ الْاَثَرِ Ve eserin varlığını yaparlar *(Ne?)* دَلِيلاً عَلَى وُجُودِ الْمُؤَثِّرِ Müessirin varlığına delil وَيُحَصِّلُونَ Ve elde ederler *(Neyi?)* الْاِيمَانَ وَالْيَقِينَ بِوُجُودِ الْمُؤَثِّرِ Müessirin varlığına iman ve yakini وَالْعُلَمَاءُ الرَّاسِخُونَ Râsih alimler اَلَّذِينَ Ki, onlar قَطَعُوا دَرَجَاتِ كَمَالاَتِ الْوَلاَيَةِ Velayet kemâlâtının derecelerini aşmışlar وَبَلَغُوا مَقَامَ الدَّعْوَةِ Ve davet makamına ulaşmışlardır اَلَّتِى هِىَ خَاصَّةُ الْاَنْبِيَاءِ Ki, o peygamberlere aittir عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ

---

[34] Nahl, 60.

Onlara salat-u selam olsun *(Peygamberlere nasıl aittir?)* بِالْاَصَالَةِ Asıl olarak أَيْضًا بِالْاَثَرِ عَلَى الْمُؤَثِّرِ *(Neyle?)* يَسْتَدِلُّونَ (İşte bu vasıftaki râsih alimler) de delil getirirler Eserle müessire *(Ne zaman delil getirirler?)* بَعْدَ حُصُولِ التَّجَلِّيَاتِ وَالْمُشَاهَدَاتِ Tecelli ve müşahedeler hasıl olduktan sonra وَيَكْتَسِبُونَ بِهٰذَا الطَّرِيقِ أَيْضًا Ve bu yolla da kazanırlar *(Ne?)* إِيمَانًا بِالْمُؤَثِّرِ الْحَقِيقِيِّ Hakiki müessire iman فَإِنَّهُمْ يَعْرِفُونَ فِي آخِرِ الْاَمْرِ Zira onlar işin sonunda anlarlar ki, اَنَّ كُلَّمَا كَانَ مَشْهُودًا وَمُتَجَلِّيًا لَهُمْ Onlara tecelli eden ve gözüken her şey كَانَ ظِلاًّ مِنْ ظِلاَلِ الْمَطْلُوبِ Maksudun gölgelerinden biri مُسْتَحَقًّا لِلنَّفْيِ وَعَدَمِ الْايمَانِ Ve yok sayılıp inanılmamaya layık idi وَيَتَيَقَّنُونَ Ve onlar kesin olarak inanırlar ki, اَنَّ الْايمَانَ بِالْلاَكَيْفِيِّ Keyfiyetsiz olana iman etmek لاَ يَتَيَسَّرُ فِي هٰذَا الْمَوْطِنِ Bu dünyada nasip olmaz *(Nasıl?)* مِنْ غَيْرِ اسْتِدْلاَلٍ İstidlal yapmaksızın فَلاَ جَرَمَ يُقْبِلُونَ عَلَى الْاسْتِدْلاَلِ Dolayısıyla çaresiz istidlale yönelirler وَيَطْلُبُونَ الْمَطْلُوبَ Ve maksudu ararlar *(Nasıl?)* بِلاَ حَيْلُولَةِ الظِّلاَلِ Gölgelerin araya girmesi olmadan وَلَمَّا كَانَتْ لِهٰؤُلاَءِ الْكُبَرَاءِ Ve bu büyüklerde olunca *(Ne?)* مَحَبَّةٌ قَوِيَّةٌ لِجَنَابِ قُدْسِهِ تَعَالَى Allah'a karşı kuvvetli bir muhabbet بِحَيْثُ Şöyle ki, جَعَلُوا مَا سِوَاهُ *(Ne?)* Allah'ın dışındaki her şeyi yaptılar فِدَاءً لَهُ سُبْحَانَهُ Allah Teâlâ'ya feda فَلاَ جَرَمَ يَصِلُونَ Bu sebeple şüphesiz ulaşırlar *(Neye?)* اِلَى الْمَطْلُوبِ الْحَقِيقِيِّ Hakiki maksuda *(Nereden ulaşırlar?)* مِنْ طَرِيقِ الْاسْتِدْلاَلِ Delil getirme yolundan لِقَوْلِهِ Çünkü peygamberimiz buyurdu ﷺ Allah ona salat-u selam eylesin *(Ne buyurdu?)* اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ 'Kişi sevdiği ile beraberdir' وَيَتَخَلَّصُونَ Ve (şüphesiz) kurtulurlar *(Neden?)* مِنْ مَضِيقِ التَّجَلِّيَاتِ وَالظُّهُورَاتِ Tecelli ve zuhuratların darlığından *(Öyle tecelli ve zuhuratlar ki,)* اَلْمَشُوبَةِ بِالظِّلاَلِ Gölgelere karışmış olan وَيَعْدُونَ نَحْوَ اَصْلِ الْاَصْلِ Ve aslın aslı tarafına koşarlar وَالْمَقَامُ الَّذِى Öyle makam ki يَبْلُغُ فِيهِ عِلْمُ عُلَمَاءِ الظَّاهِرِ Zahir alimlerin ilmi ona ulaşır يَصِلُ فِيهِ هٰؤُلاَءِ الْاَكَابِرُ بِاَنْفُسِهِمْ Şu büyükler o makama bizzat ulaşırlar *(Nasıl ulaşırlar?)* مُنْجَذِبِينَ بِجَذَبَاتِ الْمَحَبَّةِ Muhabbet cezbeleriyle çekilerek وَيَحْصُلُ لَهُمْ Ve râsih

وَهٰذَا الْفَرْقُ اِنَّمَا نَشَأَ Keyfiyetsiz bir ittisal اَلْاِتِّصَالُ اللَّاكَيْفِيّ (Ne?) alimlere hasıl olur فَكُلُّ مَنْ Muhabbet yolundan مِنْ طَرِيقِ الْمَحَبَّةِ (Nereden?) Bu fark sadece doğmuştur هُوَ مُحِبٌّ Seven herkes مُنْقَطِعٌ عَنْ غَيْرِ الْمَحْبُوبِ Sevdiğin dışındakilerden kopuk مُتَّصِلٌ بِهِ Sevdiğiyle beraberdir وَمَنْ لَيْسَتْ فِيهِ هٰذِهِ Kendisinde bu muhabbet olmayan يَكْتَفِى بِالْعِلْمِ İlimle yetinir وَيَغْتَنِمُ ذٰلِكَ Ve onu ganimet bilir بَلْ رُبَّمَا يَبْلُغُ هٰؤُلَاءِ الْكُبَرَاءُ Hatta çoğu zaman bu büyükler ulaşır (Nereye?) مَبْلَغًا Öyle bir noktaya ki, لَا يَبْلُغُ فِيهِ عِلْمُ الْعُلَمَاءِ Alimlerin ilmi oraya ulaşamaz وَنِهَايَةُ الْعِلْمِ عَلَى تَقْدِيرِ الصِّحَّةِ Doğru olmak şartıyla, ilmin varacağı son nokta اِلَى دِهْلِيزِ الْمَطْلُوبِ Maksudun giriş kapısına kadardır وَالَّذِى هُوَ وَاصِلٌ اِلَى الْمَطْلُوبِ Maksuduna ulaşan kişi فَهُوَ مَعَ الْمَطْلُوبِ O maksuduyla beraberdir وَالْمَعِيَّةُ لَا تَتْرُكُ Bu beraberlik bırakmaz (Ne?) دَقِيقَةً لَا تَكُونُ نَصِيبًا لَهُمْ Onlara nasip olmayacak hiçbir incelik وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلَى En yüce misal Allah'a aittir يَنْبَغِى Gerekir (Ne?) اَنْ يَكُونَ عَبْدًا (Allah'a) kul olmak وَاَنْ يَتَخَلَّصَ Ve kurtulmak (Neden?) عَنْ عَبْدِيَّةِ مَا سِوَاهُ تَعَالَى Allah'ın dışındakilere kul olmaktan وَاللّٰهُ سُبْحَانَهُ الْمُوَفِّقُ Allah Subhânehu başarıya ulaştırandır...